

Ahogy a bevezetőben szándékolt demagógiával, mindenki számára magától értetődő dolgokat felemlítve egy mondatban összefoglaltam a Nemzeti Könyvtár együttműködési stratégiáját („a törvény betartása”), most befejezül talán hasonlóképpen egyértelmű dolgokat mondanék ki: az előadásomban említett valamennyi témakörrel kapcsolatosan szeretnénk nyilvánosságra hozni az Országos Széchényi Könyvtár stratégiai elképzeléseit (telematikai koncepció, hungarológiai koncepció stb.) Az éves munkatervek és beszámolók mellett hosszabb távú terveinkről is számot szeretnénk adni, és e tervek kialakításába már a megfogalmazott együttműködési szándékunkat demonstrálva szeretnénk bevonni az illetékes szakmai köröket, intézményeket. Reményeink szerint e tervek kialakítása mentén már kialakul vagy megerősödik kapcsolatunk a társintézményekkel, illetve a tervek publikálása után jelentkezik számos együttműködni kívánó partner. A feladat rengeteg, s nem mindent mi tudunk elvégezni a legjobban. Vannak azonban feladatok, amelyeket nekünk kell végrehajtanunk, koordinálnunk, s vannak olyanok is, amelyek megoldásában mi vagyunk a legjobbak. Könyvtáron belül kialakítjuk az együttműködés még hiányzó intézményes formáit, és ezeket a nemzeti könyvtár új szervezeti rendjével együtt ugyancsak nyilvánosságra hozzuk. Legfontosabb azonban, hogy nagyon gyorsan talpára állítsuk a belső egységes információs rendszert, hiszen a már elvégzett munkánkat sem tudjuk nélküle felmutatni, s mert nélküle már senkivel sem tudunk együttműködni. Mindenkiel együtt akarunk dolgozni, aki ezt igényli, és akinek szándékai és tervei hasonlóképpen nyilvánosak, mint a mieink.

Monok István

Megnyitó

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves vendégek!

Nem könnyű feladat ennyi szakember előtt megnyitót mondani egy konferencián. Mindenekelőtt szeretettel köszöntöm önöket Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közgyűlése és lakossága nevében. Szeretném néhány olyan problémára felhívni a tanácskozás figyelmét, amelyeket mi, önkormányzati tisztségviselők, önkormányzati vagy akár országgyűlési képviselők is tapasztalunk ebben a szférában. Nagyon nehéz témákat választott ki ez a tanácskozás: a területfejlesztés, az európai uniós információs és könyvtári szolgáltatások még nagyon újszerű kérdések, és nagyon sok tanácskozás témája lehetnek még.

Mint önök is tudják, 1999. augusztus 31-ével megalakult az Észak-Alföldi régió Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye részvételével.

A megyének az álláspontját is ismeri a közvélemény. Korábban ez a megye egymegyés régióban gondolkodott, később csatlakozott az országos elképzelésekhez, és létrejött ez a hárommegyés régió. A regionális kérdések az állampolgár fejében elég furcsa módon jelennek meg. Nagyon sok ember úgy van vele, hogy fél a régiós felállástól. A magyar ember – tegyük a szívünkre a kezünket – vármegyében tud gondolkodni. A mi régiókon belül is félti a saját kisebb „régiónak”,

a megyének az érdekeit, a kistérségek ezen belül még jobban féltik a saját érdekeiket. És itt kanyarodnék vissza a konferencia témájához: önöknek, könyvtári szakembereknek tudniillik rendkívül nagy szerepük lehet abban, hogy az információszolgáltatással az a gondolkodást megváltoztassák. A jövő, az Európai Unió a régiókról szól. Az Európai Unióban való közös munkálkodás csak régiós modellben, régiós formában képzelhető el. És a régiókra épül a finanszírozás is.

Mi lehet mármost a szerepe önöknek, könyvtári szakembereknek a régiós csatlakozás kapcsán? Plusz feladatokat jelenthet önöknek az a dolog, hogy rendszerezék az anyagokat most már például a nyíregyházi vagy Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtár számára a régió vonatkozásában. Én nem vagyok könyvtári szakember, ezért kínosan ügyelni fogok rá, hogy könyvtári szakmai kérdésekbe ne menjek bele. De annyit azért tudok, hogy jelenleg a könyvtári hálózatban úgy történik a különböző adatoknak a feldolgozása, hogy ha én besétálok mondjuk a megyei könyvtárba, és kérek egy adatot Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéről, azt meg fogom kapni számítógépről pillanatok alatt.

Mi lesz a feladat a régiós működés során? Az, hogy ha besétál a menedzser Nyíregyházán a megyei könyvtárba, és kér valami gazdasági vagy egyéb adatot az Észak-Alföldi régióról, bizony önöknek már azt is szolgáltatniuk kell. Mindemellett persze a kultúrának a hagyományos közvetítése is feladatuk lesz továbbra is. Ne feledkezzem meg arról sem, hogy milyen feladatai lehetnek az államnak, illetve az önkormányzatoknak az önök munkájának a támogatásában. Tegyük a szívünkre a kezünket: a rendszerváltás során kialakult bizonytalan helyzet az önök intézményrendszerének sem használt. Nem használt azért, mert bár kötelező önkormányzati feladatá tette a jogalkotó azt, hogy a könyvtárakat működtetni kell, de az egyéb feladatok: az oktatás, szociális és egészségügyi ellátás mellett az anyagiakban – finoman szólva – nem dúskáló önkormányzatok a kultúrát, a könyvtárat, az információközvetítést nem éppen az első helyre sorolták. Talán nem is azért, mert nem akarják vagy mert nem tisztelik ezt a tevékenységet, hanem azért, mert a szűkös anyagiak mellett nagyon-nagyon nehezen tudnak elboldogulni ezzel a feladattal. Tudjuk nagyon jól, az a szerencse, hogy a könyvtárak hálózati formában működnek. Ez a forma ki tudja küszöbölni azokat a kis vidéki könyvtári hiányosságokat, amelyek a gazdasági nehézségekből fakadnak.

Én azt gondolom, hogy a 2000. évben, az új évezred elején elvárható, hogy ha információt keres a polgár, a diák, a gyerek a vidéki könyvtárakban, hozzá kell jusson. Tudom azt, hogy a megyében, a nagyobb könyvtárainkban már hozzáférhető az Internet, és tudom, hogy a szűkös anyagi lehetőségekhez mérten igyekeznek a könyvtárak a leglényegesebb információkat naprakészen feldolgozni, de azt is tudom, hogy az önök támogatása nagyon-nagyon sok kívánnivalót hagy maga után. Úgy látom, hogy szét kell választani, mi az önök alaptevékenysége, az alapszolgáltatás, és mi az, amit ezen felül elvárnak ettől az intézményhálózattól. Meggyőződésem, hogy az alapszolgáltatás finanszírozása az önkormányzatoknak, az állami szférának elemi kötelessége, mert az önök szerepe az információszolgáltatás jelenlegi világában fokozódik, megnő. Nagyszerű példákra kell itt gondolni, például arra, hogy a könyvtáraknak az elmúlt 10 évben tapasztalt emelkedését nemcsak a könyvtárak nem bírják, hanem az olvasók sem.

A könyvtárnak azonban, ha információhoz akarja juttatni az embereket, akkor is meg kell vennie a könyveket, ha drágák. Mostanában már a különböző pályázatok-

nál, területfejlesztéseknél figyelemmel tudunk lenni a könyvtáraknak a fejlesztéssel kapcsolatos kérdéseire is. Az a véleményem, hogy az alapszolgáltatást mindig biztosítani kell, és azokra a többletekre kell területfejlesztési forrásokat biztosítani a könyvtáraknak, amelyeket tulajdonképpen elváránk ettől az intézményhálózattól.

Hála Istennek a humán szférában általában megszállott emberek dolgoznak, így nem az az ismert tény határozza meg munkavégzésüket, hogy a díjazásuk nem éppen az első kategóriába tartozik. Azt is meg kell, hogy mondjam azonban: vannak dolgok, amelyek pótolják az önök nem megfelelő anyagi megbecsülését. Ilyen az a csodálatos környezet, amelyben dolgoznak: a tudomány, a kultúra és az információ közelében, amit – bevallom – sokszor irigylek a rohanó világban, és nagyon sajnálom, hogy egyre kevesebb ideje van az embernek, hogy a könyvtár csendjében képezze magát.

Amire még fel szeretném hívni a figyelmet: legjobb tudomásom szerint egy európai információs központ kialakítása folyik nálunk a megyei könyvtárban, ahogy más megyékben is. Ez a konferencia alkalmas arra, hogy a kisebb könyvtárak képviselői elvigyék az információkat a kisebb településekre is. Vigyék el tehát az információt, hogy az európai integrációval kapcsolatos kérdésekről bárki informálódhat a megyei könyvtárakban.

És még egy nagyon lényeges dolog: a régiókon kívül statisztikai körzetekben is gondolkodik az európai integráció kapcsán az ország. Nem vagyok a kérdés szakértője, így csak ötletként vetném fel: a statisztikai körzetek adatfeldolgozása megoldható lehet adott esetben talán úgy is, hogy ha a statisztikai körzet mondjuk Vásárosnamény, akkor Vásárosnamény dolgozza fel annak a körzetnek a legjellemzőbb adatait. Magyarul: tehermentesítheti a megyei könyvtárat ebben a kérdésben. Gondolom, az itt jelen lévő, statisztikai kérdésekben szakavatott, Gazda László úr érinteni fogja előadásában ezeket a problémákat.

Befejezésül még néhány dologról szólnék röviden.

Folyamatban van egy revitalizációs pályázat, amelyet a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma hirdetett meg. Ez az önök intézményrendszerét érinti. Nagyon-nagyon fontosnak tartom, hogy azok a kis vidéki könyvtárak, melyeket ugyancsak önkormányzatok kötelesek működtetni, ám erre gyakran nem képesek a megfelelő színvonalon, vegyenek részt ezekben a pályázatokban, hiszen ezek központi támogatási forrásokat jelenthetnek, és lendíteni tudnak adott esetben a megye, a statisztikai körzet vagy éppen a régió könyvtárai intézményrendszerén.

Nagyon lényeges dolog még, hogy a rendszerváltás utáni kezdeti bizonytalankodást követően – ha nem is intézményesítetten, de a gyakorlatban – megmaradt a megyei könyvtárak szakmai irányító szerepe. És tapasztalatom szerint az a vita is lecsengett már, amely akkor folyt, amikor az állami szféra kereteiből ez a könyvtárhálózat átkerült az önkormányzatokhoz. Úgy látom, az önkormányzatok a nehéz anyagi körülmények mellett is igyekeznek az önök intézményrendszerét megfelelő módon kezelni. Ezt egyébként ez a konferencia is bizonyítja. Kezemben van ez a gyönyörű kis meghívó füzet, és azt látom, itt vannak mind a nagy könyvtárak, mind a kicsi falvak képviselői, és bemutatkoznak, valamilyen módon részt vesznek a konferencia munkájában olyan könyvtárosok is, akik nem főállásban, hanem rész-

munkaidőben vagy tiszteletdíjjal végzik munkájukat. Ezek olyan pozitív tendenciák, amelyeket mindenkor nagy örömmel fogadunk.

Tisztelt hölgyeim és uraim, nem kívánom az önök értékes konferenciájának az idejét rabolni. Nagyon jó munkát kívánok ennek a tanácskozási-sorozatnak Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közgyűlésének nevében. Nagyon örülünk, hogy megtiszteltek bennünket ezzel a konferenciával, hogy a rendezői lehetünk, és már most szeretném megköszönni a konferencia szervezőinek azt az áldozatos munkát, amellyel lehetővé tették, hogy önök itt tanácskozhassanak.

Köszönöm figyelmüket.

Helmeczy László

A kultúra helye a vidékfejlesztésben

Sajnálattal kellett lemondanom arról, hogy ma Önök között lehessenek, de a napi kötelezettségek összetorlódása miatt néha a legfontosabb ügyek kerülnek háttérbe.

A kultúrát, általában a humán tényezőket a vidékfejlesztés alapkérdésének tekintem, mert ez az alapja az emberek közötti kapcsolatoknak, a gazdaság fejlődésének, a természeti környezet fenntartásának, jó szándékú hasznosításának.

Meggyőződésem, hogy a jövő évszázad egyik legfontosabb kérdése a kultúrdiverzitás fenntartása lesz, mint ahogy nélküle a biodiverzitás sem tartható fenn.

A vidékfejlesztés egyik legfontosabb feladata a helyi kultúrák fenntartása, annak a sokszínűségnek a megőrzése, amely tájanként és társadalmi közösségenként változó, egyedi és megismételhetetlen értékeket képes létrehozni. Legyen az építészeti örökség, közösségi hagyomány, viselkedési szokás vagy termelési kultúra.

A helyi identitás megőrzése, a térségenként változó helyi erőforrások feltárása a vidékfejlesztés célja, mert a magyar vidék számára csak az biztosíthat esélyt a nemzetközi versenyben, ha termékeink, szolgáltatásaink európai minőségével, de a magyar táj és a magyar szellem sokszínű arculatának megőrzésével, a helyi sajátosságaink erősítésével állunk helyt.

Ehhez pedig kulturált népesség, hagyományaira büszke fiatalok kell.

Az ország 204 kistérségében készülnek a vidékfejlesztési programok. Kérem önöket, kapcsolódjanak be ebbe a munkába, vegyenek részt a jövőkép kialakításában, a stratégiai tervezésben, biztassák a falvak apraját-nagyját, hogy gondolkozzanak együtt, mert ezek a programok segíthetnek a pénzügyi források megszerzéséhez, de ezek a lakosság által megalkotott fejlesztési programok képezik az alapját a térség hagyományait tiszteletben tartó fejlesztési folyamatnak is.

A vidékfejlesztés célja, hogy olyan életmód alakuljon ki vidéken, hogy minden családnak módja legyen gyermekeit taníttatni, hogy minden falusi iskolához eljusson a kultúra, legyen könyvtár és a könyveket olvasó parasztemberek!

Kérem ehhez a munkához a segítségüket, és bár most nem lehetek jelen, kérem, hogy dolgozzanak együtt a vidék fejlesztésén munkálkodó csapattal.

Szendróné Font Erzsébet

Területfejlesztés és könyvtári rendszer

Arról szeretnék itt és most számot adni, hogy a kulturális tárca, illetve a kulturális intézményhálózat mit tehet és mit tesz a területfejlesztés célkitűzéseinek megvalósításáért. Miután nagyon sok könyvtáros is van a résztvevők között, engedjék meg, hogy felolvassam a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvényben megfogalmazott célokat, s aztán nézzük meg, hogy egyrészt a nyilvános könyvtári ellátásról szóló törvényben, másrészt a könyvtárak mindennapi gyakorlatában ezek a célok vajon tetten érhetők-e.

„A területfejlesztés és területrendezés célja az ország valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása. Célja továbbá a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti, az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása a társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében. Célja továbbá az ország célszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése, illetve a nemzeti és térségi identitástudat megtartása és erősítése.” (Lásd: az 1996. évi XXI. törvényt.)

E rövid idézet alapján is nyilvánvaló, hogy a könyvtárosok – mindennapi munkájuk végzése során – nemcsak a nyilvános könyvtári ellátásról szóló törvény előírásait teljesítik, hanem a területfejlesztésről szóló törvény célkitűzéseit is segítenek megvalósítani. A magam részéről szeretném, ha a vidékfejlesztési tárca megkapná az általa igényelt milliárdos tételeket a jövő évi költségvetésben. Bízom benne ugyanis, hogy az FVM legalább olyan mértékben támogatja majd a kulturális intézményhálózat fejlesztését, mint amilyen mértékben a kulturális tárca igyekszik támogatni a területfejlesztési célkitűzések elérését a szakmai fejlesztési programokkal.

A területfejlesztés és a könyvtári rendszer kiépítése szétválaszthatatlan. A könyvtárak működése során régóta kiderült már, hogy a könyvtárak csak együttműködve képesek kiszolgálni az olvasók által megfogalmazott igényeket. Ez az együttműködés elsősorban a gyűjteményszervezésben valósulhat meg, abban, hogy tudom azt, hogy egy másik könyvtár milyen gyűjteményt gyarapít, és számítok is rá, és megosztva próbáljuk szolgáltatni a világon megjelent összes dokumentumot és információtermést. Ehhez a vidéki könyvtárakat is el kell látni azokkal a korszerű technikai eszközökkel, amelyekkel gyors kapcsolatot tudnak kialakítani más könyvtárakkal. E célnak pedig meg kellene jelennie a területfejlesztési célok között is.

Amit az alelnök úr az elején megfogalmazott a régiók megalakulásáról és a régióban működő könyvtárak tájékoztatási kötelezettségéről, az nagyon fontos dolog. Ismerve a három megyei könyvtár felkészültségét, úgy gondolom, itt nem fog problémát okozni, hogy bármelyik könyvtár képes legyen a régió egészéről tájé-

kozottani. A megyei könyvtárak számára az ehhez szükséges technika már rendelkezésre áll, mert az utóbbi években komoly fejlesztési programokat tudtunk elindítani. A cél természetesen az, hogy a régió bármely könyvtárába toppan is be az a menedzser, a régióknak bármely szegletéről, megtalálja azokat az információkat, amelyekre szüksége van a munkájához. Alelnök úr utalt rá, hogy a rendszerváltozás körül bizony eléggé drámai perceket éltek át a könyvtárak Magyarországon. Több könyvtárt bezártak, szinte az egyik napról a másikra drasztikusan lecsökkent az állománygyarapítási keretösszeg. Voltak olyan könyvtárak, amelyek képtelenek voltak egy kötet friss dokumentumot is beszerezni. Valóban kérdőjeles volt, hogy akkor mi lesz a könyvtári intézményhálózat sorsa. Azt kell mondjam, hogy elsősorban a könyvtárosok összefogásának köszönhetően – és nem véletlen, hogy ez a rendezvény is most az őszi könyvtári hetek keretében és az „Összefogás a könyvtárakért” jelszavával zajlik – lettek a könyvtárak a rendszerváltozás „nagy túlélői”. Ezt ugye Lengyel László fogalmazta meg egy könyvtáros vándorgyűlésen, hogy az értelmiségi rétegből tulajdonképpen a könyvtárosok voltak az egyetlenek, amelyeknek látványosan sikerült összefogniuk, és „hajuknál fogva kihúzniuk magukat” a gödörből.

Ennek az összefogásnak volt köszönhető, hogy nagy beruházásokat sikerült indítani: felépült a Bács-Kiskun megyei könyvtár, az utóbbi években címzett támogatással sikerült kibővíteni a Veszprém megyei és a Jász-Nagykun-Szolnok megyei könyvtárat, elkezdhetjük a Pest megyei könyvtár (és levéltár) építését, elindult a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár több mint 2 milliárdos beruházása és rekonstrukciója. Jövőre folytatódhat a sor a Vas megyei könyvtárral és a gödöllői városi könyvtárral. Nagykanizsán már elindult az új városi könyvtár építése, most adtuk át a felújított könyvtárakat Balatonbogláron, Kecelen, Dunakeszin, Bólyon, Kisszálláson, Jászszentlászlón. Ez mind-mind annak köszönhető, hogy a '90-es évek elején a könyvtárosok nem hagyták el ezt a pályát, ottmaradtak a helyükön, és látványosan képesek voltak megértetni a politikával, hogy nem hagyhatják ezt az intézményhálózatot elveszni. Hiszen olyan értékeket őriznek, amelyek nélkül demokratikus jogállam nem alakítható ki semmilyen országban. Ennek volt köszönhető szerintem az is, hogy a könyvtári törvény elfogadására is sor kerülhetett. Ráadásul olyan törvényt sikerült elfogadtatni az országgyűléssel, amellyel Európában is büszkélkedhetünk, s amelyet azóta az EU Bizottság illetékes igazgatósága példaként ajánl más országok számára is.

E törvény lényege szerintem, hogy sikerült kimondani a könyvtárhasználathoz való jogot Magyarországon. Ez a jog az alkotmányból levezethető jogokat garantálja. Nevezetesen az információhoz való hozzájutás jogát, a művelődéshez való jogot, a tudományos kutatáshoz való jogot és a közérdekű adatok megismerésének jogát stb. Tehát a törvény célja az volt, hogy a könyvtárhasználati jog gyakorolható legyen Magyarországon minden állampolgár számára függetlenül attól, hogy hol él. Elmaradott kistérségekben vagy a fővárosban egyaránt. Ahhoz viszont, hogy ezt a jogot gyakorolni is lehessen, kötelezettségeket kellett megfogalmazni az állam és a helyi önkormányzatok számára. Nevezetesen: „az állam és a helyi önkormányzatok feladata, hogy biztosítsák a nyilvános könyvtári ellátás rendszerszerű működését”. Ehhez a törvény garantálja bizonyos mennyiségű nyilvános könyvtárat: ezek az országos szakkönyvtárak, az egyetemi könyvtárak, a nemzeti könyvtár, és a tör-

vény kötelezi a megyei önkormányzatokat arra, hogy fenntartsanak nyilvános könyvtárat.

A települési önkormányzatok esetében ezt a kötelezettséget nem lehetett kimondani, mert az önkormányzati törvény ezt nem tette lehetővé. Nem is lett volna célszerű egyébként kimondani, hiszen az önkormányzatok többsége jelenleg nem képes könyvtárt fenntartani. A törvény tehát úgy szól, hogy a települési önkormányzat köteles a lakosai számára a nyilvános könyvtári szolgáltatás elérhetőségét biztosítani. Ezt a települési önkormányzat vagy könyvtárfenntartással, önállóan vagy más önkormányzattal társulva teheti meg, vagy pedig a törvény szerint meg kell hogy rendelje a lakosai számára ezt a szolgáltatást egy nyilvános könyvtártól. Ennek a szolgáltatás megrendelésnek rengetegféle változata lehetséges. A cél az lenne természetesen, hogy minden településen legyen olyan könyvtár, amely megfelelő technikai eszközök segítségével képes közvetíteni a nagy országos könyvtárak szolgáltatásait is.

A törvény alapján tehát minden képviselő-testületnek át kell gondolnia ezt a kérdést. Ha nem képesek könyvtárt fenntartani, akkor meg kell mondaniuk a lakosaiknak, hogy ugyan jogotok van a könyvtárhasználatra, de nekünk most nincs ennyi pénzünk, de azt a központi normatív támogatást, amit erre kapunk, odaadjuk a városi könyvtárnak vagy a megyei könyvtárnak, vagy a nem tudom melyik könyvtárnak és ti „be vagytok oda fizetve”, használjátok annak a szolgáltatásait, gyűjteményét. Ezt nagyon kevés önkormányzat, képviselőtestület meri kimondani egyébként (mert a könyvtárak fenntartása bármely község költségvetésében is olyannyira minimális összeg, hogy nehezen indokolható, miért pont erre nem jut pénz, másrészt pedig rögtön felmerülne a lakosokban a kérdés, hogy hát milyen közszolgáltatást kapunk mi, ha már egy kis könyvtárt se, ahol legalább a napilapokat meg lehetne nézni). Inkább azt mondják az önkormányzatok, hogy mi fenntartunk könyvtárt. Csakhogy ezeknek a könyvtáraknak a többsége messze nem valósítja meg azokat a követelményeket, amelyeket teljesítenie kellene. Azt gondolom, hogy nagyon hosszú folyamat elején vagyunk, amíg minden településen tisztázzák ezt a kérdést. A minisztérium természetesen csak azt teheti, hogy ösztönzi az önkormányzatokat, hogy tartsatok fenn könyvtárt, illetve kéri: hogy merd bevallani, hogy nem vagy képesek könyvtárt fenntartani és akkor megpróbálunk segíteni.

Most el kell készítenünk a nyilvános könyvtárak jegyzékét, ez hamarosan meg fog jelenni a közlönyben. A jegyzék mobil, tehát aki most nem kerül fel rá, nem kell megijednie, bármikor fel lehet kerülni erre a jegyzékre. Ennek elkészültével év végére el tudom készíteni azt a térképet, amely kimutatja a könyvtári ellátás fehér foltjait Magyarországon. Nincs kétségem afelől, hogy ez a fehér folt megegyezik majd a területfejlesztési szakemberek által készített fehér foltokkal. Legalábbis nagy mértékben lefedi ugyanazokat a területeket. Ha ez elkészül, akkor azt kell végiggondolnunk, hogy milyen módon tudunk segíteni a feladatellátásban, meg kell néznünk például, hogy melyik megyei vagy városi könyvtárban kellene mozgókönyvtári hálózatot beindítani.

Szeretném bejelenteni, hogy a közművelődési revitalizációs program folytatódni fog jövőre is (már 200 millió forinttal) és – miniszter úr szóbeli ígérete alapján – külön 100 millió forinttal elindíthatjuk a könyvtári revitalizációs programot is. E keretből várhatóan azokat a településeket tudjuk majd támogatni, ahol létezett régen kiskönyvtár, van gyűjtemény, csak mondjuk évek óta nem tudnak szerzemé-

nyezni, nem tudják kinyitni ezt a könyvtárt, mert se fűteni, se világítani nem tudnak. De ha van szándék a képviselő-testületben, ha szeretnék ezt megfelelő szakmai színvonalon működtetni, akkor lehetőségük lesz pályázni az újraindításra. Az érdekeltégnövelő támogatásnak is van egy része, amit külön felzárkóztató programként indítunk. Erre azok pályázhatnak, akik az egy lakosra jutó országos átlagnál kevesebbet költöttek állománygyarapításra (igaz, hogy ez sem működik „saját erő” nélkül, nekik is le kell tenni hozzá azt a részt, amihez mi hozzá tudunk járulni). Folytatódni fog a „Könyvtárpártoló Önkormányzat” cím elnyerésére kiírt pályázatunk is.

Úgy gondolom, hogy körülbelül 10 év múlva juthatunk el oda, hogy a könyvtári rendszert valóban működőképesé tettük. Tehát kb. ennyi idő kell ahhoz szerintem, hogy azok a könyvtárak, amelyek a könyvtári rendszer tagjai, és már teljesítik a törvényben előírt alapkövetelményeket (tehát mindenki által használhatók és megközelíthetők, könyvtári szakembert alkalmaznak, kizárólag könyvtári szolgáltatásra alkalmas helyiséggel (is) rendelkeznek, használóiuk számára megfelelő időpontban tartanak nyitva, és ellátják azokat az alapfeladatokat, amelyeket a törvényben rögzítettünk). A szakárca kezelésében lévő fejlesztési forrásokat ezért elsősorban azoknak a könyvtáraknak kell juttatnunk, amelyek a jegyzékben majd szerepelnek.

Azokon a településeken, ahonnan nem kerül fel könyvtár a jegyzékre, ún. felzárkóztató programot is szeretnénk indítani. Ehhez például a Vidékfejlesztési Minisztériummal „gyümölcsözőbb” kapcsolatot kellene kialakítanunk. Én bízom abban, hogy Önök itt a megyékben és a régiókban a területfejlesztés kérdéseit nálam sokkal konkrétan és eredményesebben élik meg. Én egyelőre azt látom, hogy a különböző tárcáknál nagyon szétesik ez az egész. Bár a kulturális miniszternek sok kérdésben véleményezési joga van, ez a gyakorlatban úgy zajlik, hogy a céljellegű decentralizált előirányzatokra beadott kis pályázatokat a területfejlesztési tanácsok elküldik hozzánk véleményezésre. Teljesen evidens, hogy minden pályázatra azt írom: messzemenően kérjük szépen támogatni, mert e nélkül a kis könyvtár nélkül ez a régió soha nem fog bejutni Európába. De hogy mi lesz a pályázat sorsa, arról, sajnos, visszajelzést nem kapunk. Ez a véleményeztetés tehát így teljesen formális és felesleges. Az oktatási minisztérium már leadta ezt a jogkört a megyei közoktatási alapítványoknak. Én többször kezdeményeztem már, hogy részünkről a megyei könyvtárakat vonják be ebbe a feladatba. Mert azt gondolom, hogy nálamnál sokkal jobban ismerik a megyei könyvtár munkatársai a megyében működő könyvtárak helyzetét. Az lenne a legjobb természetesen, ha a területfejlesztési tanácsok – legalább tanácskozási joggal – a megbeszéléseikre is meghívnák a megyei könyvtárak igazgatóit. Mert nemcsak ezzel a pályázati rendszerrel van baj szerintem, hanem a területfejlesztési koncepciók elkészítésével is. Ezeket is megkapjuk ugyanis véleményezésre. Úgy látom, hogy ezek a koncepciók „egy kaptafára” készülnek. Eleinte még leírtam, hogy túl általánosak, bölcs dolog lenne, ha konkrétan megneveznék azokat a megyében fellelhető kulturális és a szellemi kincseket, amelyeket meg akarnak őrizni és fejleszteni szeretnének, amelyek pl. a turisztika szempontjából vonzóvá tehetik az adott területet. Jó lenne, ha megneveznék azokat az intézményeket, amelyek konkrét feladatokat kaphatnak a területfejlesztésben, sőt kötelesek abban részt venni. Az az igazság, hogy ezekben a koncepciókban például sehol nem lelem fel a megyei könyvtárak helyismereti anyagaiban őrzött

fantasztikus tudást és információt. Egyszerűen nem értem, hogy miért nem vonják be ebbe a munkába a megyét évtizedek óta járó és ismerő könyvtárosokat, akik konkrétummal, tartalommal tudnák megtölteni ezeket a koncepciókat. Lehet, hogy ezek az anyagok megfelelnek az európai uniós elvárásoknak, de nem hiszem, hogy közelebb visznek bennünket a területfejlesztési törvényben felsorolt célok megvalósításához. Ezeknek a koncepcióknak készülnek majd alprogramjai, reménykedem benne, hogy a könyvtárosok tudását legalább ezeknél felhasználják majd. A könyvtáraknak és a könyvtárosoknak mostanában az a legnagyobb tragédiájuk, hogy sem a politikusok, sem a döntéshozók nem tudják, milyen fantasztikus fejlődésen mentek keresztül az utóbbi években, és ilyen sokféle feladatot el lehetne készíttetni velük.

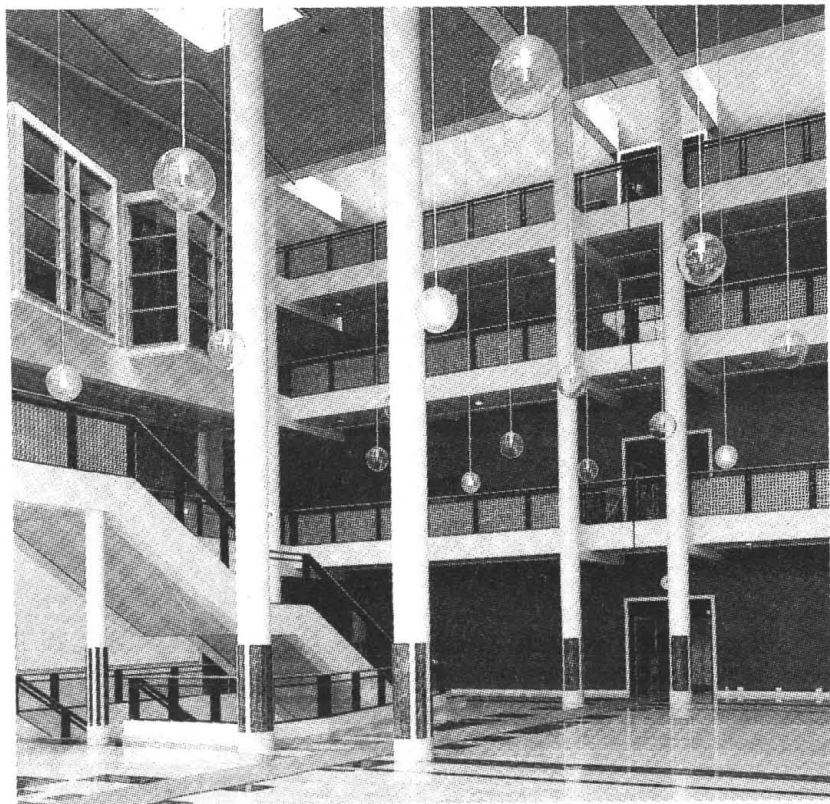
A minisztériumokban dolgozók, ha meg akarnak valamit valósítani, általában azzal kerülnek szembe, hogy nincs kapcsolatuk a vidékkel, nem tudják, kit hívjanak fel, kit kérdezzenek meg az adott témáról. Én könnyű helyzetben vagyok, mert a megyei könyvtárak, a városi könyvtárak és községi könyvtárak rendszerben, hálózatban működnek, képesek információt felhozni, közvetíteni – pillanatokon belül – a központi igazgatás számára. Más minisztériumok, pl. a Külügyminisztérium most kezd tapogatózni (hová helyezhetné el pl. az EU- anyagokat). Attól félek – és látok ilyen kezdeményezéseket –, hogy új intézményeket alakítanak ki Magyarországon olyan feladatokra, amelyeket például a könyvtárak is el tudnának látni. És hiába mondja a kulturális tárca, hiába mondják a könyvtárosok, iszonyatos pénzeket dobálnak ki az ablakon. A könyvtárak meg tovább nyomorognak, a kulturális tárca pénzeiből pedig alapvető dolgokat nem tudunk fejleszteni. Lehetne pedig közösen is, hiszen a cél közös: lakható és humánus vidéki Magyarországot teremteni.

Bariczné Rózsa Mária

Hozzászólás

Mindenekelőtt az Európai Bizottság Magyarországi Delegációjának nevében szeretném Önöket köszönteni, és tolmácsolni Önöknek Michael Lake nagykövet úr üdvözlését, és elnézést kérni Erhardt Jadtke tanácsos úr nevében, aki külföldi elfoglaltsága miatt nem tud részt venni a mai rendezvényen.

Ugyanakkor szeretettel köszöntöm Önöket a Magyar Könyvtárosok Egyesületének nevében is, amely idén, nem először, az Informatikai és Könyvtári Szövetséggel együtt szervezi az „Összefogás a könyvtárakért” elnevezésű rendezvénysorozatot. Talán valamennyien tudják, hogy ez a rendezvénysorozat 1995-ben indult, és azóta minden évben nagy sikerű rendezvények, konferenciák szervezésével hoz életet, hoz új fényt a magyar könyvtári életbe, ha mondhatom ezt. Hiszen szerte az országban megmozdul ilyenkor a szakma, és – az idei év is bizonyítja – a rádiótól, a tv-től kezdve az írott sajtóig mindenütt a könyvtárakról lehet hallani. Azt hiszem, ennek csak örülhetünk. Az idei rendezvénysorozat október 3-án, vasárnap délután kezdődött egy rádiós rendezvénnyel, amikor a Magyar Rádió márványtermében a szakma képviselői, vezetői beszélgethettek a minisztérium szakembereivel, illetve minden érdeklődő állampolgárral, aki a helyszínen vagy tele-

fonon keresztül fölöttette a kérdéseit. Egy óráig tartott körülbelül, de azt hiszem, nagyon fontos dolgok hangzottak ott el. Aztán a nyitórendezvényre október 4-én, hétfőn a veszprémi megyei könyvtárban került sor, ahol az együttműködés, a minőségi könyvtár és a minőségi könyvtári szolgáltatások jegyében, témájában tanácskoztak a meghívottak.

Azt hiszem, ez a három kulcsszó nagyon jól összecseng a mai konferenciának a kulcsszavaival: a regionális fejlesztéssel, az európai integrációval és a könyvtárakkal. Alelnök úr említette, hogy a területfejlesztés, illetve az uniós csatlakozás plusz feladatokat ró a magyar könyvtárügyre. Én a délutáni előadásomban arról szeretnék majd beszélni, hogy az Európai Bizottság, illetve a Magyar Könyvtárosok Egyesülete hogyan próbálja segíteni vagy elősegíteni a könyvtáraknak az ilyen jellegű tevékenységét, bekapcsolódását a magyarországi integráció folyamatába.

Hiszem azt, hogy a magyar könyvtárügy a maga infrastrukturális felkészültségével, a szellemi kapacitásával, a nyitottságával és az együttműködésre való hajlamával aktív részese lehet Magyarország uniós csatlakozásának.

Ezeknek a gondolatoknak a jegyében kívánok mindenkinek jó tárgyalást, jó tanácskozást, és remélem, hasznos tapasztalatokkal fognak távozni innen. -

Köszönöm.

Koreny Ágnes